

Liūda RASTEIKIENĖ

Chemijos mokslų daktarė, profesorė, žymi chemikė organikė, pirmoji ir vienintelė Mokslų akademijai priklausiusių institutų (Biochemijos) direktorė.

Gimė 1926 m. vasario 22 d. Kaune, žymaus gydytojo, profesoriaus Prano Mažylio šeimoje. Mirė 2015 m. liepos 17 d. Vilniuje, palaidota Antakalnio kapinėse.

1936–1943 m. mokėsi Kauno „Aušros“ mergaičių gimnazijoje, 1944–1949 m. studijavo Kauno universiteto Cheminės technologijos fakultete. Baigusi universitetą, 1950 m. įstojo į MA Chemijos ir cheminės technologijos instituto aspirantūrą ir tais pačiais metais tęsti studijų išvyko į TSRS MA Organinės chemijos institutą. Savo mokslinę veiklą jauna chemikė pradėjo nuo merkptoamino rūgščių acilinimo būdų paieškos. Vėliau ji susintetino penicilino izomerą. Gabi mokslininkė 1953 m. sėkmingai apgynė mokslų kandidato (dabar – daktaro) disertaciją „Penicilino sintezės tyrimai“.

1953 m., grįžusi į Lietuvą, L. Rasteikienė pradėjo dirbti Kauno politechnikos instituto Chemijos ir cheminės technologijos fakultete: iš pradžių – vyr. dėstytoja, o nuo 1957 m. – docente. Nuo 1958 m. L. Rasteikienė dirbo Lietuvos MA Chemijos ir cheminės technologijos institute vyresniąja moksline bendradarbe, o vėliau – Organinės chemijos laboratorijos vedėja.

1967 m. sujungus kelis Chemijos ir cheminės technologijos bei Botanikos institutų sektorius, įsteigtas Biochemijos institutas. Naujo instituto kūrimo procese aktyviai dalyvavo ir Liūda Rasteikienė. Ji buvo paskirta naujojo instituto direktore ir šiose pareigose dirbo iki 1985 metų. Tuo laikotarpiu suformuotos pagrindinės Biochemijos instituto darbo kryptys.

Daugiau kaip 20 metų profesorė dirbo sieros turinčių karboninių rūgščių sintezės ir savybių tyrimo srityje. Tai sulfenchloridų reakcijos su nesočiųjų rūgščių dariniais ir kitos nukleofilinio pavadavimo reakcijos. Kartu su bendradarbiais ji susintetino ir ištyrė daugiau kaip 300 biologiškai aktyvių, priešvėžinių veikimu pasižyminčių junginių. L. Rasteikienė paskelbė daugiau kaip 120 mokslinių publikacijų, buvo 10 išradimų bendraautorė. Jai vadovaujant apgintos 8 kandidatinės (daktaro) disertacijos. Parašė knygą „Metabolizmas ir jo reguliavimas

biologiškai aktyviomis medžiagomis“ (su kitais, 1979, rusų kalba). L. Rasteikienė buvo vienintelė moteris Mokslų akademijos Matematikos, fizikos ir chemijos skyriuje, kaip ir vienintelė Mokslų akademijai priklausiusių institutų direktorė.

Liūda Rasteikienė 1972 m. buvo išrinkta MA nare korespondente. 1980 m. ji apgynė daktaro (dabar – habilituoto daktaro) disertaciją „Alkiltiohalogenkarboninių rūgščių sintezė ir jų reakcijos“. Jai vadovaujant apgintos 8 kandidatinės (daktaro) disertacijos. Už aktyvią pedagoginę veiklą 1983 m. Liūdai Rasteikienei buvo suteiktas profesorės vardas.

Parengė
LMA Matematikos, fizikos ir chemijos
mokslų skyriaus mokslinė sekretorė
Silva Aukštinaitytė

Naudoti šaltiniai:

1. Mokslo ir enciklopedijų leidybos centro (MELC) „Visuotinė lietuvių enciklopedija“ elektroninė versija:
<https://www.vle.lt/Straipsnis/Liuda-Rasteikiene-78429>
2. Laikraštis „Mokslo Lietuva“: <http://mokslolietuva.lt/2017/01/is-biochemijos-mokslo-raidos-profesore-liuda-rasteikiene/>

ELTOS nuotrauka